

WILFRIED LOTH, WILLIAM WALLACE, WOLFGANG WESSELS (Hrsg.): *Walter Hallstein – Der vergessene Europäer? Mit Vorworten von Helmut Kohl und Jacques Delors*. Europäische Schriften des Instituts für Europäische Politik. Bd. 73. Bonn 1995, 312 ss.

Różnorodność funkcji Komisji Europejskiej oraz przyznany jej w traktatach założycielskich osobliwy status sprawiają, że jest ona kluczowym organem Unii Europejskiej, zwłaszcza jej najważniejszej części – wspólnot europejskich. Sprawna praca Komisji jest dziś warunkiem dalszego rozwoju Unii. Czynnikiem decydującym o sukcesie Komisji są z jednej strony warunki ramowe, wyznaczające zakres jej działania (tj. podstawy prawne i możliwości budżetowe), z drugiej zaś jej prestiż i autorytet przewodniczącego tej instytucji. Taką legendarną osobowością był zmarły w 1982 r. Walter Hallstein, którego nazwisko w Polsce kojarzy się zazwyczaj z „doktryną Hallsteina”, dotyczącą stosunków niemiecko-niemieckich. Jako pierwszy przewodniczący Komisji EWG (do 30 czerwca 1967 r. istniały w Brukseli dwie Komisje i jedna Wysoka Władza, odrębnie dla każdej ze wspólnot) należy on jednak przede wszystkim do pionierów integracji europejskiej po drugiej wojnie światowej. W latach wielkiej euforii poprowadził szybko młodą wspólnotę gospodarczą do niezaprzeczalnych sukcesów. Z inicjatywy potrafiącej doskonale wykorzystać swój ponadnarodowy status Komisji Hallsteina udało się po 1958 r. w ramach wspólnego rynku urzeczywistnić swobodny przepływ towarów oraz wspólną politykę rolną, następnie stworzono, wynikającą z Traktatu o powołaniu EWG, swobodę przemieszczania się osób, wreszcie uczyniono Wspólnotę zdolną do zwartego występowania w stosunkach zewnętrznych (czego konkretnymi dowodami są wspólna polityka handlowa, stowarzyszenia ze Wspólnotą czy członkostwo w niej nowych państw). Hallstein zawsze podkreślał, że sukcesy w integracji gospodarczej uturują w przyszłości drogę integracji politycznej. Jednakże w powszechnej świadomości badaczy integracji oraz polityków stoi on ciągle jeszcze w cieniu Roberta Schumana, Konrada Adenauera, Jeana Monneta i innych. Współtowarzysze jego poczynań jak również politolodzy oraz historycy z Instytutu Polityki Europejskiej (*Institut für Europäische Politik*) z Bonn pragnęli wydaniem tego dzieła zbiorowego uratować Waltera Hallsteina od zapomnienia, uczcić go jako Europejczyka oraz przypomnieć jego integracyjną myśl polityczną i jego dokonania. Poprzez wskazanie osobistych doświadczeń oraz z pomocą często od niedawna dopiero dostępnych źródeł powstał bogaty w szczegóły obraz nauczyciela akademickiego, sędziego, polityka i prawnika, który nie tylko utorował drogę Niemcom Zachodnim do instytucji europejskich, lecz przede wszystkim – opierając się na negatywnych doświadczeniach z Wysoką Władzą Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, wskazujących, że sama technokratyczna fachowość nie może być wystarczającą legitymacją postępu politycznego – nadał Komisji – jak sam to określił – cech *Motor, Wächter und ehrlichen Makler des Vertrages* oraz do końca pozostał wierny myśli europejskiej. Podobnie jak cała generacja polityków, których ostatni przedstawił, Sicco Mansholt, odszedł przed kilku miesiącami, Hallstein był zawsze nastawiony na rozwiązywanie konkretnych problemów, a nie na znane z naszej codzienności prowadzenie rokowań i uchwalanie w ich wyniku uroczystych deklaracji.

Lektura tej fascynującej książki przekonuje, jak bardzo jej bohater zaważył na całej późniejszej historii EWG.

Andrzej Graś